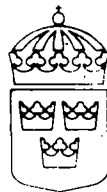

Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:20

om trädgårdsnäringen, m. m.

JoU
1986/87:20

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett antal motioner om trädgårdsnäringen och en motion om trädgårdskultur från allmänna motionstiden 1987. Utskottet avstyrker en centermotion om en ny trädgårdsnäringsutredning med hänvisning till att gällande politik för trädgårdsnäringen i stort sett fungerar väl. Motioner om ökat skydd åt fruktodlarna avstyrks med hänvisning till att jordbruksnämnden tagit initiativ till samtal med importörer och odlare inför nästa svenska fruktsäsong. Utskottet konstaterar att näringen nyligen presenterat en symbol för svenskodlade trädgårdsprodukter, avsedd att främja marknadsföringen. Även övriga motioner avstyrks. 2 reservationer (m, c) har fogats till betänkandet.

Motioner

Motion 1986/87:Jo205 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av fortsatt och reformerat importskydd för svensk fruktodling,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbättrad kontroll av och införande av ursprungsbeteckning och varudeklaration för utländsk fruktimport.

Motion 1986/87:Jo237 av Lena Öhrsvik och Bengt Kronblad (s), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att bevara och utveckla trädgårdskulturen för att följa miljöns påverkan samt för att öka tillgängligheten till naturen.

Motion 1986/87:Jo248 av Karl Erik Olsson m. fl. (c), vari yrkas

1. att riksdagen av regeringen begär förslag till en sammanhållen politik för trädgårdsnäringen i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen av regeringen begär förslag om förbud mot import av trädgårdsprodukter vilka producerats på ett i Sverige förbjudet sätt.

Motion 1986/87:Jo250 av Anna Wöhlín-Andersson och Marianne Karlsson (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 4), med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:A466, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att svenska grönsaks-, frukt- och bärödlare ges goda möjligheter att märka sina varor.

1. att riksdagen hos regeringen begär att statens jordbruksnämnd får i uppdrag att tillse att den under 1986 tillämpade perioden för gränsskyddet för äpple och päron bibehålls under kommande år, så att perioden täcker den tid under vilken marknadens behov av dessa fruktslag kan tillgodoses med hjälp av den svenska produktionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär att statens jordbruksnämnd får i uppdrag att som villkor för tillstånd till import av fruktslag som yrkesmässigt odlas även i Sverige föreskriva att vad gäller behandling med kemiska ämnen samma regler skall ha följts för importfrukten som de som gäller för den svenska odlingen av dessa fruktslag.

Motion 1986/87:Jo268 av Siw Persson och Margareta Mörck (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en snabbutredning av villkoren för den svenska fruktodlingen.

Motion 1986/87:Jo269 av Stig Josefson (c), vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts för att stärka och utveckla svensk trädgårdsnäring.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande ett antal motioner väckta i januari 1987 om trädgårdsnäringen och om åtgärder för att utveckla trädgårdskulturen i Sverige.

Inom ramen för 1987 års långtidsutredning har nyligen publicerats utredningen Svenskt jordbruk (inkl. trädgårds- och fiskenäring) — framtidsbedömningar, problem och alternativ (bilaga 13 till LU 87). Den innehåller en beskrivning av trädgårdsnäringens utveckling under den senaste tioårsperioden och om bedömningen av utvecklingen för betydelsefulla ekonomiska variabler fram till år 1995. Författaren konstaterar att två viktiga faktorer utvecklats ogynnsamt, nämligen arbetskostnader och energipriser. Mot den bakgrunden är det förvånande att produktionskapaciteten har bibehållits. Branschen har uppvisat en anmärkningsvärt god anpassningsförmåga. Oljeanvändningen år 1984 uppgick till 33 % av volymen år 1976, framhåller författaren. För tiden fram till 1995 räknar han — om den fysiska produktionen blir oförändrad — med en betydande nedbantning av näringens omfång. Den odlade arealen och sysselsättningen minskar om arealavkastningen fortsätter att öka i samma takt som hittills.

Trädgårdsnäringspolitik

I motion Jo248 begär Karl Erik Olsson m. fl. (c) förslag till en sammanhållen politik för trädgårdsnäringen. Enligt motionen resulterade trädgårdsnäringens utredningens arbete inte i att någon politik för näringen fastlades. En förnyad trädgårdsnäringens utredning bör tillsättas med uppdrag att snabbt utreda politiken för näringen. Viktiga frågor som behöver besvaras rör konkurrensneutraliteten mellan svenska företag och utländska, liksom om lika

villkor för framställning av produkterna. De nuvarande svenska stödformerna till trädgårdsnäringen bör prövas i ett internationellt sammanhang. Möjligheten att stimulera trädgårdsnäringen till en regional etablering bör genomgås, liksom möjligheterna att genom olika former av riktade stöd underlätta för trädgårdsnäringen att använda nya tekniker för energisparåtgärder. I yrkande 2 begärs förslag om förbud mot import av trädgårdsprodukter som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt. Som motiv anförs att de långtgående krav på miljöhänsyn som gäller för den svenska odlingen icke gäller för åtskilliga trädgårdsprodukter som importerats till Sverige.

I motion Jo269 föreslår Stig Josefson (c) åtgärder för att stärka och utveckla den svenska trädgårdsnäringen genom bl. a. ökade förädlingsinsatser. Forskning och försök bör uppmuntras. Odling av broccoli och konservbönor bör återupptas i Sverige liksom fröodling av köksväxter och blommor.

Utskottet får erinra om att riksdagen våren 1979 antog riktlinjer för trädgårdsnäringens politik (prop. 1978/79:136, JoU 29). Till grund för ställningstagandet låg ett förslag som framlagts av 1974 års trädgårdsnäring utredning i betänkandet Svensk trädgårdsnäring (SOU 1978:51). Därvid fastlades såväl ett producentmål som ett konsumentmål, men icke något beredskapsmål. Som allmän riktlinje för politiken uttalades att den svenska produktionen bör vara beroende av sin internationella konkurrenskraft. Denna kunde stärkas genom justeringar av gränsskyddet samt genom satsning på forskning, försök, rådgivning och finansiellt stöd.

Utredningens senare betänkanden har blott i mindre grad lett till åtgärder från statsmakternas sida. Ett skäl härtill har varit att trädgårdsnäringens internationella konkurrenskraft stärkts genom den stora devalveringen år 1982. För ett år sedan genomfördes dock vissa justeringar av gränsskyddet, såsom en höjning av tomattullen och en skärpning av importkontrollen på fruktträd, gul lök och vitkål (prop. 1985/86:60, JoU 4 y, SkU 36). I det sammanhanget framhöll utskottet vikten av att regeringen och berörda myndigheter även i fortsättningen uppmärksammat följer utvecklingen på området och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att stärka den svenska trädgårdsnäringen. Vidare anslag riksdagen år 1986 medel för ett program rörande jordbruks- och trädgårdsnäringens forskning (prop. 1985/86:74, JoU 13 p. 40).

Lantbruksstyrelsen har nyligen genomfört en översyn av verkets trädgårdsnäringens rådgivning. Översynen har bl. a. utmynnat i förslag om rådgivningens inriktning och om vilka metoder som framgent bör tillämpas. Trädgårdsrådgivningen skall enligt förslaget främst rikta sig mot yrkesodlare och då särskilt företag under utveckling. Den bör utgå från en helhetssyn på vederbörande företag, och alltså omfatta såväl odling som ekonomi och teknik. Rådgivarna bör arbeta på att snabbt föra ut resultat från forskning och försök i den praktiska odlingen till den praktiskt verksamma odlaren. Rådgivningen bör anpassas efter det enskilda företaget's önskemål. För att underlätta för trädgårdsrådgivarna att specialisera sig kommer en viss omorganisering av deras verksamhet att ske vid ingången till nästa budgetår.

Finansiellt stöd till trädgårdsnäringen utgår i form av garantilån till investeringar, främst i växthus, samt i form av bidrag till energisparåtgärder och för införande av ny teknik. Bidrag lämnas även regionalt, till företag i Norrlandslänen. Under budgetåret 1985/86 beviljades garantilån med totalt 32,3 milj. kr. samt bidrag med 6 milj. kr.

När det gäller förslaget i motion Jo248 om importförbud för vissa trädgårdsprodukter får utskottet framhålla följande.

För att garantera att grönsaker som säljs i Sverige inte är skadliga eller otjänliga har livsmedelsverket bl. a. fastställt gränsvärden för förekomst av bekämpningsmedelsrester. Kontroll av att importerad frukt och grönsaker inte innehåller rester av bekämpningsmedel som överstiger gränsvärdena sker stickprovvis eller vid riktade undersökningar av vissa "problemvaror". Utskottet har tidigare i liknande sammanhang avböjt införande av längre gående kontroll då en sådan skulle kräva en mångdubbling av antalet provtagningar och avsevärda förstärkningar av verkets ekonomiska och andra resurser (JoU 1984/85:21). I livsmedelskontrollutredningens betänkande (SOU 1986:25) föreslås inga förändringar vad gäller kontrollen av importerade vegetabiliska produkter.

Som framgår av det anförda följer såväl riksdagen som regeringen och berörda myndigheter i sina beslut och åtgärder de riktlinjer som fastlagts år 1979. Utskottet har vid flera tillfällen de senaste åren understrukt vikten av att åtgärder vidtas som vidmakthåller den svenska trädgårdsnäringen och stärker dess internationella konkurrenskraft. Enigheten har därvid varit allmän om att näringen bör stödjas inte bara finansiellt utan också genom andra åtgärder, bl. a. forskning och rådgivning. Utskottet har i dessa sammanhang framhållit att det är angeläget att ta till vara också de möjligheter att stödja trädgårdsnäringen som en inom ramen för det handelspolitiska samarbetet lämplig anpassning av tullskyddet kan innebära.

Utskottet har uppfattningen att trädgårdsnäringen i dagsläget hävdar sig tämligen väl i den internationella konkurrensen. Utskottet är därför icke berett att för närvarande förorda någon utredning enligt förslaget i motion Jo248. Som framgår av den följande framställningen har man inom jordbruksnämnden tagit upp vissa problem kring fruktimporten till särskilt övervägande.

Riksdagen avslog hösten 1986 en motion av i huvudsak samma karaktär som motion Jo269. Utskottet hänvisade i det sammanhanget till de nyligen genomförda åtgärder med justering av tullskyddet för vissa produkter samt till anvisande av ökade resurser till forskning på bl. a. trädgårdsnäringens område som utskottet redogjort för i det föregående. Med motsvarande motivering avstyrks motion Jo269.

Ett importförbud av det slag som föreslås i yrkande 2 av motion Jo248 torde redan av praktiska skäl vara synnerligen svårt att genomföra. Utskottet erinrar även om att livsmedelskontrollutredningen icke föreslagit någon förändring av importkontrollen. Utskottet avstyrker således motionen även i denna del.

Svensk fruktodling

I motionerna Jo205 (s), Jo267 (m) och Jo268 (fp) erinras om att fruktodlingen i vissa bygder, och framför allt i sydöstra Skåne, är en viktig näringsgren.

Den skyddas genom att importförbud för äpplen och päron råder under den svenska säsongen. Enligt motionärerna löper dock näringens skydd risk för att undergrävas genom att importerad frukt på grund av nya lagringsmetoder m. m. kan säljas även under den tid som reserverats för inhemsk frukt. Mot den bakgrunden begärs i motion Jo205 ett fortsatt och reformerat importskydd. Förslag om förbättrad kontroll av den utländska fruktimporten bör framläggas liksom införande av ursprungsbezeichnung och varudeklaration (yrkande 2). Enligt motion Jo267 bör importskyddet, som i år upphävdes redan i januari, förlängas i enlighet med vad som var fallet 1986 (yrkande 1). Jordbruksnämnden bör föreskriva att samma bestämmelser om behandling med kemikalier skall gälla för importerad frukt som de som gäller för den svenska odlingen (yrkande 2). Enligt motion Jo268 bör villkoren för den svenska fruktodlingen snabbtredas.

Som *bakgrund* till motionerna kan följande framhållas.

Statens jordbruksnämnd får enligt förordningen (1984:54) om import- och exportlicenser föreskriva licenstvång för färska äpplen och päron. Med stöd av förordningen meddelas regelmässigt importförbud under den svenska fruktsäsongen. Alltsedan år 1958 baserar jordbruksnämnden sitt beslut att åter öppna den licensfria importen på vad som har överenskommit mellan fruktmarknadens parter, dvs. representanter för odling och importörer. I fall där parterna icke lyckas nå överenskommelse om datum för importstoppets hävande har jordbruksnämnden att fatta beslut grundat på egna bedömningar. Så var fallet vid senaste årsskiftet, då parternas uppfattningar om de svenska fruktlagrens storlek m. m. skilde sig så väsentligt att de ej förmådde ena sig kring ett gemensamt datum för importstoppets hävande. Denna fråga var föremål för en frågedebatt i riksdagen den 22 januari 1987. Jordbruksministern framhöll då att statens jordbruksnämnds styrelse, sedan parterna haft flera resultatlösa förhandlingar, enhälligt beslutat att tillåta licensfri import av äpplen fr. o. m. fredagen den 23 januari 1987. Importstoppet kom därvid att hävas en knapp månad tidigare i år än vad som varit fallet år 1986. Jordbruksministern framhöll vidare följande:

De kriterier som jordbruksnämnden använder i sina bedömningar är: uppgifter om odlingens lager, sortiment och kvalitet, prisutvecklingen för svenskodlad frukt i relation till prisutvecklingen för annan frukt, förväntad försäljningsutveckling och restlager. Jordbruksnämnden har gjort den bedömningen att de 2 400 ton som fanns i lagren den 12 januari skulle gå åt på ungefär tre veckor vid normal försäljning.

Beträffande prissituationen kan jag säga att oberoende av i vilken mån de västtyska och danska priserna är mer dumpade i år än tidigare kvarstår att de svenska priserna har ökat med 30 % över fjolårets nivå. Det har uppenbarligen vägt in i det enhälliga beslut som jordbruksnämndens styrelse har fattat.

Dessutom har handeln påtalat vissa brister beträffande kvaliteten i de kvarvarande äppelagren: Det är uppenbarligen så att dessa tre faktorer har spelat en roll vid det enhälliga beslut som jordbruksnämnden fattade.

Enligt vad utskottet inhämtat har jordbruksnämnden, med anledning av att parterna vid årets förhandlingar icke lyckats nå resultat, tagit initiativ till samtal med parterna. Syftet är att söka utröna orsakerna till det uteblivna

resultatet i december 1986 och att lägga grunden till överenskommelser under kommande säsonger.

JoU 1986/87:20

Utskottet får för egen del framhålla att enighet torde råda om värdet av svensk fruktodling. Den svenska frukten ger med sina fina smakegenskaper och goda kvalitet ett viktigt tillskott till folkhushållet. Fruktodlingen är viktig från sysselsättningssynpunkt. Alltsedan tidig efterkrigstid har också svensk frukt skyddats genom kvantitativa importrestriktioner under frukt-säsongen. Utskottet utgår från att så kommer att ske även fortsättningsvis. Tidpunkten för importstoppets hävande bestäms lämpligen bäst om överenskommelse kan träffas mellan importörer och odlare. Med hänsyn till de svårigheter att träffa överenskommelse som uppstått under den gångna vintern är det enligt utskottets mening värdefullt att jordbruksnämnden tagit initiativ till samtal med parterna för att informera sig om och närmare analysera den mångfacetterade bilden av det faktiska läget på fruktmarknaden. Situationen har även belysts i motionerna. Enligt utskottets mening är det angeläget att samtalen resulterar i en kartläggning som möjliggör förbättrade kommunikationer mellan parterna och ett förtroendefullt klimat vid överläggningarna. Med hänvisning till vad utskottet anfört och till att den centrala myndigheten på området särskilt uppmärksammar konkurrensproblemen kring den svenska fruktmarknaden finner utskottet att syftet med motionerna i nu berört hänseende i väsentlig grad kommer att tillgodoses. De påkallar således ingen ytterliggare riksdagens åtgärd.

De yrkanden i motionerna Jo205 och Jo267 som hänför sig till kemisk behandling m. m. avstyrks med samma motivering som i det föregående anförts beträffande motion Jo248 yrkande 2.

Märkning

I motion Jo250 (c) yrkas på åtgärder för att ge svenska grönsaks-, frukt- och bär odlare goda möjligheter att märka sina varor, t. ex. genom märkning av lådorna.

Utskottet har erfarit att Trädgårdsnäringens riksförbund nyligen presenterat en symbol för ursprungsmärkning av svenskodlade grönsaker, frukt, bär och prydnadsväxter i form av ett märke som kan anbringas på varorna direkt eller på förpackningar. Enligt riksförbundets intentioner kommer märket att användas endast till produkter som med visshet är odlade i Sverige och som håller lägst kvalitet Extra Prima eller motsvarande beteckning för normal handelskvalitet. Märket knyts inte till någon speciell bransch eller företagsgrupp inom trädgårdsnäringen. Utskottet finner det tillfredsställande att näringens representanter på så sätt arbetat fram en gemensam märkning av produkterna. En sådan bör enligt utskottets mening kunna främja marknadsföringen och därigenom vara av intresse såväl för konsumenterna som för frukt- och grönsakshandeln. Motionens syfte synes tillgodosett genom branschorganisationens initiativ. Motionen påkallar därför icke någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

I motion Jo237 (s) begärs åtgärder för att bevara och utveckla trädgårdskulturen för att följa miljöns påverkan samt för att öka tillgängligheten till naturen. Enligt motionen måste gemene man kunna bevara och öka kunskaperna om lämplig odling. Därvid är botaniska trädgårdar och försöksanläggningar av stor betydelse. De bör få ökat stöd. Forskning bör ske om miljöns påverkan, och för bevarandet av olika arter kan exempelvis en genbank skapas.

Utskottet har med anledning av motionen inhämtat följande. Stöd till botaniska anläggningar anslås i allmänhet genom utbildningsdepartementet. Botaniska anläggningar finns även vid lantbruksuniversitetets hortonomiska institution i Alnarp.

Botaniska trädgårdar av större omfattning finns vid universiteten i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund. Universiteten har det huvudsakliga ansvaret för trädgårdarna på alla de nämnda orterna utom Göteborg, där kommunen är huvudman för trädgården. Ett nytt avtal om bidrag till Göteborgs botaniska trädgård godkändes av regeringen den 27 november 1986. I årets forskningsproposition 1986/87:80 bil. 6 aviseras en utredning av de botaniska trädgårdarnas verksamhet och finansiering.

Nordiska ministerrådet har fastställt stadga för en nordisk genbank för jordbruks- och trädgårdsväxter. Genbanken har till syfte att bevara och dokumentera den genetiska variationen hos allt för Norden värdefullt material av jordbruks- och trädgårdsväxter.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att det från allmän synpunkt är angeläget att trädgårdskulturen utvecklas genom odlingar i offentliga anläggningar. Universitetens botaniska trädgårdar är av särskilt intresse för forskningen och den högre undervisningen. Som framgår av den lämnade redogörelsen kommer verksamheten i de botaniska trädgårdarna och dess finansiering att utredas. Den nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter har enligt utskottets mening en angelägen uppgift när det gäller att bevara olika varianter av kulturväxter. Utskottet finner med hänvisning till det anförda att motionärernas syfte i viss mån är tillgodosett. Motionen påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *trädgårdsnäringspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo248 yrkande 1 och 1986/87:Jo269,
2. beträffande *förbud mot import av trädgårdsprodukter som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo205 yrkande 2, 1986/87:Jo248 yrkande 2 och 1986/87:Jo267 yrkande 2,
3. beträffande *svensk fruktodling*
att riksdagen lämnar motionerna 1986/87:Jo205 yrkande 1, 1986/87:Jo267 yrkande 1 och 1986/87:Jo268 utan ytterligare åtgärd.

genom att ett effektivt förbud införs emot import av produkter som behandlats på ett i Sverige förbjudet sätt. Regeringen bör låta vidta åtgärder härför. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna i nu berörda delar bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande förbud mot import av trädgårdsprodukter som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo205 yrkande 2, 1986/87:Jo248 yrkande 2 och 1986/87:Jo267 yrkande 2,

1. The first part of the document is a letter from the author to the editor, dated 10/10/1954. The letter discusses the author's interest in the subject of the article and mentions that the author has been working on this problem for some time. The author also mentions that the article is based on a paper presented at a conference in 1953.

2. The second part of the document is the main text of the article. It begins with a discussion of the background of the problem and then proceeds to a detailed analysis of the problem. The author discusses the various methods that have been used to solve the problem and compares them with the method proposed in the article. The author also discusses the advantages and disadvantages of the proposed method.

3. The third part of the document is a conclusion. The author summarizes the results of the study and discusses the implications of the findings. The author also mentions that the results of the study are consistent with those of other researchers in the field.

4. The fourth part of the document is a list of references. The references include books, articles, and papers that have been cited in the article.